

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΝ ΤΗΙ ΣΧΟΛΗΙ

[Ο ἐν Κωνσταντινουπόλει: Ἐλλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος παρασκευάζων πέρυσι τὰ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος του ἐν ὑπερηφάνῳ συνασθήσει τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του, (ἥτις ὅμως βεβαίως δὲν δύναται νὰ ἔναι ὑψηλοτέρα τῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου), περιέλαβεν ἐν ταῖς πανηγυρικαῖς αὐτοῦ ἑορταῖς καὶ ἐργασίαις τὴν μελέτην καὶ συζήτησιν σπουδαϊστάτων θεμάτων, ἀπέρ προέβαλεν εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ. Μόνον δὲ τοιαῦται τίνες ἐργασίαι δύνανται κυρίως νὰ ἔξαρσιν ἑορτὰς πεντηκονταετηρίδων καὶ ἑκατονταετηρίδων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων. Ἐν τῶν τεθέντων ζητημάτων εἶναι καὶ τὸ ἐπικεφαλίδι: ἀναγεγραμμένον, περὶ οὗ ἐπεστείλαμεν τῷ εἰρημένῳ Συλλόγῳ τὰ ἔξης]

Mχρῆσις λέξεων ἀστορίστων ἡ γενικῆς τινος ἐννοίας ἔχορραστικῶν παράγει πολλάκις εἰς πολλὰκας καὶ μεγάλακας πλάνας· διὰ τοῦτο πρὶν εἰπωμεν ὄλιγας λέξεις περὶ τοῦ θέματος ὅπερ προτάσσεται, ἀπαραίτητον νομίζομεν νὰ δρισθῇ καὶ νὰ σαφηνισθῇ ἡ ἔννοια τῆς λέξεως φυσικῆς ὡς κατηγορουμένου τῆς ἀγωγῆς.

«Ηδη πρὸ πολλῶν αἰώνων ἐρρήθη τὸ «όμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν,» ὅπερ παρερμηνεύθεν εἰς πολλὰκες ἀτοπίκες ἀπεπλάνησεν. Οἱ κυνικοὶ ἐνόμιζον ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐφαρμόζουσιν ἐν τῷ κυνικῷ τῷ ὅντι βίῳ αὐτῶν τὸ ἀξιώματοῦτο. Καὶ εἰς δὲ τῶν μεγίστων τῆς παρελθούσης ἐκκατονταετηρίδος φιλοσόφων, παιδαγωγῶν καὶ κοινωνιολόγων δ. J. J. Rousseau ἔξήνεγκε τὴν περιώνυμον ἀλλὰ λίγην τολμηράν γνώμην ταύτην. «Tout est bien sortant des mains de l'Auteur des choses, tout dégénère entre les mains de l'homme.» (Emile, liv. I.)

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πολλάκις ὁ ἀνθρωπὸς διαστρέφει, διαφθείρει, χείρονα ποιεῖ τὰ καλὰ τῆς φύσεως ἢ τοῦ Δημιουργοῦ ἔργα. 'Αλλ' ὅμως τίς δύναται νὰ διεσχυρισθῇ

ὅτι ὁ Παρθενῶν είναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου δέγενέρε; ὅτι τοῦ Πινδάρου αἱ ψήφαι είναι ἐκφυλισμὸς τῶν ἀγρίων κραυγῶν τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου; ὅτι τὸ ἀτμόπλοιον είναι οἰκτρὰ παραμόρφωσις τοῦ μονοξύλου; ὅτι ἐν μαγείρευμα λαχάνων ἡ κρέατος εἶναι dégénération τῆς ώμοφραγίας; καὶ ὅτι τὸ κρεμάν τοὺς γεγηρακότας γονεῖς ἀπὸ τῶν δένδρων ἡ κατεσθίειν αὐτοὺς πρέπει γ' ἀντικαταστήσῃ τὰ γηροκομεῖα καὶ ὄρφανοτροφεῖα· διότι ταῦτα είναι ἔργα dégénérés τοῦ ἀνθρώπου;

Εἰς τὸ «δρμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν» νομίζομεν ὅτι τότε μόνον ἀποδίδεται ἡ ἀληθὴς ἔννοια, ὅταν συμπληρωθῇ οὕτως: «δρμολογουμένως τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει.» Διότι, ἐὰν πάν τὸ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Δημιουργοῦ παραχθὲν είναι ὅντως καλόν, μήπως ὁ ἀνθρώπος δὲν προηλθεν ἐκ τῆς αὐτῆς πανσόφου καὶ παναγάθου χειρός; Διὸ τί λοιπὸν τὸ μὲν φυσικὸν σπήλαιον είναι καλὸν διὸ τὸ ζῷον οἶκημα, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κτιζόμενος οἶκος είναι ἔκτρωμα; Διὸ τί τὸ μὲν πτέρωμα τοῦ πτηνοῦ είναι ωραῖον, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου παρασκευαζόμενη ἔνδυμασία είναι τι τερατῶδες, μὴ φυσικόν;

Ἄλλα δὲν βλέπομεν — θὰ εἴπῃ τις — τὰς μυρίας τοῦ ἀνθρώπου παρεκτροπάς, τὰς στρεβλώσεις, τὴν δημιουργίαν περιττῶν ἀναγκῶν; Ναὶ· πάντας ὅμως ταῦτα ἔγκεινται ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἐνόπιον αὐτῆς μακρὸν ἔτι μέλλον. Ή χελιδών, είναι ἀληθές, δὲν ἔγεινέ ποτε χείρων ἔσυτῆς, ἀλλ' οὔτε ἔγεινεν οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ θὰ γείνη καὶ βελτίων.

Ηδη ἐπικνερχόμενοι εἰς τὸ θέμα φρονοῦμεν ὅτι πρόκειται ἐν αὐτῷ περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν κατ' οἶκον καὶ ἐν τῇ σχολῇ τῆς συμφώρου τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει. Διότι αὐτὴ ἡ ἔννοια τῆς ἀγωγῆς ως ἐπιστήμης ἀποκλείει τὴν ἀόριστον ἔννοιαν τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς· ἐὰν δὲ ὑπῆρχε φυσική τις ἀγωγή, δὲν ἔπειτε γὰρ ὑπάρχη ζήτημα περὶ ἀγωγῆς.

Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ἔπειται ὅτι ἡ τῶν παιδῶν ἀγωγὴ τόσῳ τελειοτέρᾳ καὶ ὄρθοτέρᾳ εἶναι, ὅσῳ μᾶλλον συμφωνεῖ πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἐν γένει. Ἡ μελέτη λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα αὐτοῦ κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὄρθην ἀγωγῆν αὐτοῦ κατ' οἶκον καὶ ἐν τῇ σχολῇ. Γνῶμαι δὲ μεμονωμέναι ἢ καὶ συστήματα δλα ἀγωγῆς μὴ στηριζόμενα ἐπὶ τῆς ἀπλακνοῦς ταύτης βάσεως εἶναι αὐθαίρετα, καὶ παράγουσιν ἀλογα καὶ τερατώδη πορίσματα, ὡς ἐκεῖνα π. χ. «έὰν μὴ δαρῇ παῖς οὐ προκόπτει» — «ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ μανθάνῃ κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ βιβλίου τὸ μάθημά του» καὶ πλεῖσται ἀλογίαις ἀλλα.

Τρεῖς λοιπὸν εἶναι αἱ πηγαί, ἐξ ὧν δύναται νὰ προκύψῃ σύστημα ὑγιοῦς ἀγωγῆς: ἡ ὄρθη γνῶσις τῆς σωματικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως: ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῆς ψυχολογικῆς αὐτοῦ φύσεως, καὶ τέλος, ἡ ὄρθη μελέτη καὶ διάγνωσις τῆς ἡθικῆς αὐτοῦ φύσεως. Οσάκις δὲ μία τις τῶν πηγῶν τούτων εἶναι τεθολωμένη, τὰ ἐξ αὐτῆς νάματα ὡς πορίσματα διὰ τὴν ἀγωγὴν κατ' ἀνάγκην στεροῦνται τῆς καθαρότητος καὶ διαυγείας, ἐξ οὐκ ὀλίγαι πλάνων.

Ἡ ὑψίστη τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν γνησίων αὐτοῦ μαθητῶν ὑπηρεσία εἰς τὴν τῶν παιδῶν ἀγωγὴν καὶ ἐν γένει εἰς τὴν ἡθικὴν τοῦ ἀνθρώπου μόρφωσιν ἐν τούτῳ συνισταται, ὅτι ἐζήτησε καὶ προσήρμοσεν εἰς τὴν ἀγωγὴν ἀξιώματα πηγάζοντα ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ «γνῶθι σαυτὸν» ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ εἶναι ἡ κρηπὶς ἀληθοῦς παιδαγωγικοῦ συστήματος.

Ὀρθότατον καὶ ἀριστον παιδαγωγικὸν σύστημα εἶναι ἐκεῖνο κατὰ ταῦτα, ὅπερ σκοπὸν ἔχει νὰ παρασκευάσῃ τοὺς παιδεῖς εἰς τὸ νὰ καταστῶσι καλοὶ κάγαθοὶ ἢτοι ἐνάρετοι πολῖται, τὸν δὲ σκοπὸν τοῦτον ἐνδελεχῶς ἐπιδιώκει τὸ μὲν διὰ τῆς παιδονομίας τὸ δὲ διὰ τῆς διδα-

συκλίας τῆς παιδιαγωγούσης, δι' ἣς βαθμηδὸν μορφοῦνται ήθικαὶ πεποιθήσεις καὶ πρακτικαὶ ἀρχαὶ, αἵτινες στηρίζουσι καὶ περιφρουροῦσι τὰς ἀγαθὰς ἔξεις, τὰς διποίας διὰ τῆς παιδονομίας ἐμφυτεύομεν εἰς τὰς ἀπαλλάξ τῶν παιδῶν ψυχάς. Ή διττὴ δ' αὕτη παιδιαγωγικὴ ἔργασία πρέπει νὰ ἦναι ἀδιάλειπτος καὶ ἀχώριστος. Εἰναι δὲ οἰκτοὺς πλάνη νὰ νομίζῃ τις ὅτι ἡ τοῦ ἥθους διάπλασις τελεσιουργεῖται διὰ συμβουλῶν καὶ παρατείσεων ἢ καὶ διὰ λόγων μόνον ἐνθουσιωδῶν.

Οι παιδεῖς αὕτω ψευδῶς παιδιαγωγούμενοι ἔθιζονται νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν ὡς ἐπιφύλαξ τὰ ώραιὰ λόγια, καὶ καθίστανται δεινοὶ μὲν ἵσως ἐν λόγοις, φαῦλοι δὲ ἐν ἔργοις.

ΒΛ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΤΥΠΟΙ

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Η ΘΟΓΡΑΦΙΑ

Eλέγθη ὅτι τὰ κυριώτερα προϊόντα, τὰ διποία παράγει ἡ Ἑλλὰς, εἶναι ἡ σταχτὶς, οἱ ζῷων λέπται, τὰ σῦκα καὶ οἱ Τπουργοί.

Αλλὰ δὲν εἶπον τὴν ἀλήθειαν.

Παραλλήλως πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν, ἐπίσης ἐπιτυχῶς καλλιεργουμένην, τὸ ἀρθονώτερον προϊόν τῆς κλασικῆς ἡμῶν χώρας εἶναι . . . οἱ ὑποψήφιοι.

Ολόκληροι δηλαδὴ ἀγέλαι, ἀποτελοῦσαι τὸ περιεργότερον γένος τῆς συγχρόνου ἡμῶν πολιτικῆς ζωσλογίας.

Καὶ φύονται αὐτομάτως, ως καὶ λαχανοκράμβαι, εἰς πᾶσαν πόλιν, πολίχνην, κώμην ἢ χωρίον, ὅπου δηλαδὴ τὸ Σύνταγμα